

Lopen langs de Keizersgracht

Inzending voor de LoopAward 2020

Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad Rogier Noyon

rogier@noyon.amsterdam, 0655840723

Op 27 oktober 2025 bereikt Amsterdam de eerbiedwaardige leeftijd van 750 jaar. Dat wordt natuurlijk niet alleen op die dag, maar het hele jaar door gevierd. Ook in 1975, toen Amsterdam 700 jaar werd, was dat het geval. Er waren veel uitbundige feesten, maar ook kwam toen een aantal dingen tot stand die gebleven zijn, zoals Sail, het Kwakoe festival en het Amsterdams Historisch Museum.

De voorbereidingen voor de festiviteiten van 2025 zijn al begonnen. Want als je niet alleen wilt feesten, maar ook dingen tot stand wilt brengen waar de stad in de jaren daarna echt wat aan heeft moet je nu beginnen. Dat geldt ook voor het plan dat de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad (VVAB) heeft bedacht: maak van de Keizersgracht een wandelpromenade.

Stel je voor: overal waar nu schuingeparkeerde auto's langs de walkant staan wordt ruimte gemaakt voor een comfortabel voetpad, langs de hele gracht, van Brouwersgracht tot Amstel: een promenade van 3 kilometer lengte. Eindelijk rust en ruimte om op je gemak naar de architectuur van deze mooie gracht te kijken.

De Keizersgracht telt vele toppertjes. Het huis met de hoofden, de Vingboons op 319 en 387, het Huis Marseille, de Groenlandse pakhuizen, de Groote Keyser, het Huis Saxenburg, Felix Meritis, Huis van Loon.... Maar waar het natuurlijk om gaat is het ensemble, de aaneenrijging van architectuur uit verschillende eeuwen. Daar in de volle lengte langs te kunnen wandelen, dat moet een feest zijn.

Waarom juist de Keizersgracht? Het is de mooiste gracht van allemaal: in de 17de eeuw is hij aangelegd als woongracht, in de luwte van het stadsgewoel. Het is ook een gracht die wat verder weg ligt van de allergrootste drukte in de binnenstad. Singel of Herengracht liggen daar te dicht bij. We willen immers een rustpunt creëren! De Prinsengracht is een werkgracht: veel bedrijven, veel reuring, misschien te hoog gegrepen. Dus de Keizersgracht. Daar komt bij dat naar onze indruk de Keizersgracht het slechtst onderhouden is. Overal paaltjes, lelijke betonklinkers, alles behalve het grachtenprofiel zoals de gemeente dat bij herinrichting hanteert. Ongetwijfeld staat de Keizersgracht op de nominatie om de komende tijd herbestraat of geherprofileerd te worden. Daar komt de opgave nog bij om kades te vernieuwen. Alle reden om die aanleidingen aan te grijpen om eens iets heel anders te doen: een wandelboulevard.

We denken dat de omstandigheden voor het realiseren van dit idee gunstig zijn. De weerstanden die er decennia lang geweest zijn tegen het opheffen van parkeerplaatsen zijn langzamerhand aan het verminderen. De vanzelfsprekendheid dat je in het centrum voor je voordeur kunt parkeren is weg. Het *Programma Autoluw* van het college is zelfs erg ambitieus als het gaat om ruimte maken voor fietsers en voetgangers, ten koste van de auto. En de drukte in de binnenstad wordt af en toe zo groot dat behoefte ontstaat aan plekken waar je aan die drukte kunt ontsnappen.

Hoe vanzelfsprekend en voor de hand liggend in onze ogen dit idee ook is, het is wel degelijk nieuw. De urgentie ligt op dit moment meestal anders: er worden bijvoorbeeld parkeerplaatsen opgeheven om ruimte te scheppen voor fietsparkeren. Volkomen terecht, daar willen wij niets aan af doen. Maar het is niet het soort ingreep waar wij nu voor pleiten. Onderscheidend aan ons idee is dat het nou juist niet gaat om het reguleren van de drukte, maar om het creëren van een zone van rust, een reservaat van beschaving bezijden het gewoel. Ons voorstel gaat niet over het oplossen van conflicten tussen concurrerende weggebruikers, tussen toeristen en bewoners, tussen transport, vermaak, commercie, horeca, terrassen, gejoel. Waar het om gaat is een aaneengesloten wandelpad waardoor je naar believen stevig kunt doorlopen of lekker slenteren. Als je stevig doorloopt is het in drie kwartier te doen, als je slentert en bij iedere bezienswaardigheid stilstaat doe je er uren over.

Op zichzelf is lopen in de stad niets nieuws. Er wordt gewinkeld en geboemeld, geschuifeld of haastig van A naar B gelopen. In de parken wordt gejogd, en er bestaan gidsjes met wandelroutes door de stad. Maar dat is toch wat anders dan een speciaal voor wandelaars gecreëerde ruimte. In New York is een wandelpad aangelegd op een oud spoortracee (*The Green Line*), in Parijs is er een voetgangersstrook langs de Seine. Zoiets moet bij ons ook mogelijk zijn, maar dan op zijn Nederlands, op zijn Amsterdams.

Welke stappen zijn al gezet?

Op 5 februari 2019 verscheen in Het Parool onder de kop *Maak de Keizersgracht een wandelpromenade* een paginagroot artikel waarin wij ons plan hebben ontvouwd. Het tijdstip was met opzet gekozen, want de volgende dag, op 6 februari, startte de gemeente in Pakhuis De Zwijger een serie gesprekken met de Amsterdammers over haar ambities met betrekking tot de autoluwe stad. Wij grepen de gelegenheid aan om ook daar ons plan voor de Keizersgracht te presenteren.

Halverwege 2019 lichtte wethouder Dijkema de vorderingen met het programma autoluw toe op de voorpagina van Het Parool. Ze sprak zich uit voor een looproute op een parkeervrije gracht, maar liet het graag aan de Amsterdammers over welke gracht het moest worden, zei ze.

Nog voor de gemeente met haar bevindingen naar buiten kwam besloten een aantal belangengroepen om een eigen initiatief te nemen. Rover, de Fietzersbond, Cliëntenbelang, Mens en Straat en de VVAB publiceerden in november het manifest *De stad van de toekomst is autoluw*. Het eerste van de daarin gepresenteerde actiepunten was het voorstel voor een looproute op de Keizersgracht. Wegens zwangerschapsverlof van wethouder Dijkema reageerde wethouder van Doorninck op het voorstel. Zij noemde een geheel obstakelvrije wandelroute langs de hele Keizersgracht op dit moment nog moeilijk te realiseren, vooral omdat concentratie van maatregelen op één gracht ertoe zou leiden dat in andere gebieden minder mogelijkheden ontstaan. Maar de gemeenteraad liet het er niet bij zitten en nam in januari 2020 een motie aan waarin een onderzoek naar de mogelijkheden verlangd werd.

Op 3 augustus 2020 besteedde het TV-programma *EenVandaag* aandacht aan de problematiek van de verwaarloosde kademuren in Amsterdam. Wij wezen er in dat programma op dat het herstel van de kades ook kansen oplevert: de promenade langs de Keizersgracht. De weer teruggekeerde wethouder Dijkema reageerde meteen: zeker een optie zei ze.

Beren op de weg

Dit betekent allerm minst dat het al een gelopen race is. Altijd als parkeerplaatsen worden opgeheven ontstaat er rumoer: waar moeten die auto's dan heen? Dat bleek ook toen wij ons plan halverwege 2019 in het Pulitzer Hotel aan de buurt presenteerden. Er waren enthousiaste reacties, maar ook negatieve. Toch denken wij dat we een en ander wel in proportie moeten zien. Van Brouwersgracht naar Amstel gaat het om 438 parkeerplaatsen langs de oneven kant. Vergeleken met de 10.000 parkeerplaatsen die het gemeentebestuur in deze collegeperiode wil opheffen niet zo'n geweldig groot aantal. Bovendien wordt het rijdende (auto)verkeer niet geweerd; alle panden langs de gracht blijven bereikbaar.

Andere bedenkingen gaan over het gebruik van de promenade. Komen er terrassen, waardoor de loopruimte beperkt wordt? Hoe voorkomen we dat de vrijkomende ruimte wordt gebruikt als fietsenstalling? Of dat de kade wordt gebruikt als picknickplaats voor toeristen? Wij pleiten er dus voor geen terrassen, fietsenrekken of bankjes te plaatsen. Er komen ook geen ballustrades langs de gracht die ongetwijfeld vol met fietsen komen te staan. Het wordt geen hangplek maar een looproute.

Tegenwind is ook te verwachten doordat Amsterdam de komende jaren nogal in beslag wordt genomen, zowel financieel als wat betreft ambtelijke capaciteit, door het herstel van kades. Alle aandacht gaat uit naar die kades die er het slechtst aan toe zijn. Die bepalen de volgorde van de werkzaamheden. Toch willen wij het liever omdraaien: begin met die stip op de horizon. Die bepaalt dat stukken van de Keizersgracht die aangepakt worden meteen worden ingericht als wandelpromenade, zonder parkeerplaatsen en met een bestrating die tot lopen uitnodigt.

Ieder nieuw plan roept de vraag op: wat gaat dat kosten? Ons antwoord is: dat hangt ervan af hoe mooi je het maakt. Het verwijderen van de parkeerplaatsen kost in principe niets; er is dan meteen al een brede strook waarop je kunt lopen. Als je de bestrating verfraait en door materiaal of kleur laat zien waar het wandelgedeelte is ben je natuurlijk wel wat meer geld kwijt. Maar wij denken dat het slagen van dit plan niet afhangt van de financiën, maar uitsluitend van de wil om zoiets moois te maken.

Opening in 2025?

Het zal duidelijk zijn dat het ons erg goed zou uitkomen als ons plan in de prijzen valt bij de Loop Award. Bij alle welwillendheid bij het gemeentebestuur, maar ook bij alle twijfels en bezwaren die er nog zijn zou dat een geweldige steun in de rug voor het plan zijn. Natuurlijk wordt deze wandelpromenade niet van de ene dag op de andere gerealiseerd. Maar als de wil er eenmaal is kan slim worden aangesloten op herbestrating, kadeherstel of andere ingrepen in de openbare ruimte. Het wordt hoe dan ook een gefaseerde aanpak. Maar dan, als Amsterdam in 2025 750 jaar wordt, kan dit verjaarscadeau aan de stad gegeven worden. Dan wordt het mogelijk te ervaren wat een unieke stad Amsterdam is, met talloze monumenten waar we in het dagelijks leven achteloos aan voorbij gaan, maar die nu volledig tot hun recht komen doordat we ze op ons gemak, in wandeltempo, kunnen bekijken. Waar kan dat in Amsterdam? Overal is het te druk met mensen, te druk met verkeer, te druk met prikkels. Op onze wandelboulevard komt de oude stad echt tot zijn recht. En en passant wordt duidelijk dat lopen in het algemeen de beste manier is om onze omgeving te ervaren.